

PATRIMONI D'AIGUA DOLÇA

DANIEL ROMANÍ

CALDES DE MALAVELLA

“Anaves a enterrar l'àvia i al nínxol hi trobaves la besàvia”

Escriure sobre Caldes de Malavella fa una mica de respecte perquè abans ja ho han fet grans escriptors com Joaquim Carrió, Josep Pla, Josep Maria de Sagarra i, fa pocs anys, Rafel Nadal (*El fill de l'italià*), entre molts altres. A Caldes mateix, al carrer, es poden llegir fragments de textos. Recullo aquest, de Palau i Fabre: “Abans de casar-se amb el meu pare, la meua mare ja anava a Caldes a prendre les aigües, perquè estava malament del fetge. Més endavant hi vam anar tota la família. Vam instal·lar-nos al Balneari Prats. «A can Prats, pels disbarats», deia la gent [...]. Conservo de Caldes un record molt precis de quan jo devia tenir nou anys i es va organitzar una festa a l'edifici del Vichy. Era una mena de ball de disfresses en què es produïen unes situacions molt atrevides, tenint en compte l'època. Recordo les senyores presents a la festa enfilades a una cadira amb una canya i una pera penjant, esperant que l'home les arrebregués amb la boca”.

Passejo per Caldes de Malavella amb Regina Gisbert, de l'àrea de Turisme del municipi, i Pep Casas, historiador, que s'acaba de jubilar i té moltes ganes d'explicar coses. Som al turó de Sant Grau, al rovell de l'ou del poble. A davant tenim les magnífiques termes romanes, on hi ha una piscina central força ben conservada. “Una de les singularitats és el seu caràcter religiós. Els déus concedien el benefici del guariment a través de l'aigua”, m'explica Pep Casas.

De petita, la Regina solia jugar a les termes. Ara estan protegides. “S'han conservat perquè des de l'època medieval fins a la segona meitat del segle XIX van ser l'hospital dels pobres i els transeünts –subratlla el Pep–. Això va evitar que se n'enduguessin pedres per fer cases”, afegeix.

En aquest turó hi havia l'antic cementiri. “L'aigua termal feia que els cossos dels difunts duresin molts anys”, m'explica la Regina. “Què vols dir?”, li pregunto. “L'aigua no corrompia els ossos, sinó

que els solidificava –em respon–. Anaves a enterrar l'àvia i al nínxol hi trobaves la besàvia. Per això van traslladar el cementiri fora de la muralla”.

Tot caminant, el Pep “em reivindica” la figura de Pau Estapé, industrial del Masnou que va comprar la font dels Bullidors per embotellar-ne l'aigua. És un dels principals brolladors d'aigües minerals bicarbonatades sòdiques que hi ha al municipi i avui continua funcionant.

Aquae Calidae: aigües calentes

Caldes de Malavella es va fundar a l'època romana gràcies a les aigües termals. Va rebre el nom d'Aquae Calidae, que vol dir “aigües calentes”. Probablement, el fet d'estar a tocar de la Via Augusta i a prop de Gerunda atreïa força passavolants, que volien gaudir-ne. Tot això ho explica amb detall l'Espai Aquae, al castell de Caldes. L'aigua termal continua formant part de la seva essència. Actualment hi ha diverses empreses embotelladores d'aigua de Caldes i també dos balnearis: el Vichy Catalán i el Prats. D'altra banda, l'Ajuntament té el projecte de fer uns banys termals públics.

GETTY

“Ve molta gent de Caldes i es volen emportar aigua... Doncs facilitem-los les coses”, va dir Estapé. També volia fer un balneari, però no va poder. No va tenir tanta sort com Modest Furest, l'impulsor del Balneari Hotel Vichy Catalan, també encara actiu. “En altres temps les surgències de Vichy Catalan eren visitables. Ara no. A més, les restes d'unes termes romanes com les del turó de Sant Grau han estat invisibilitzades, i potser eliminades”, em diu el Pep. “Què vols dir eliminades?”, exclamo. “Bé, o estan soterrades, amagades, o les han fet desaparèixer. I hi eren: hi ha un dibuix del Centre Excursionista de Catalunya del segle XIX on es veuen molt bé. Però no en queden fotos”.

Pau Estapé és qui va patrocinar l'excavació de les termes romanes del turó de Sant Grau, que va dirigir Norbert Font i Sagué, sacerdot, geòleg, espeleòleg, naturalista i escriptor. Estapé, doncs, va voler fer ben visibles les termes, contràriament al que va fer Modest Furest. Eren dos personatges contraposats. Casualment, tots dos eren del Marisme: Furest era de Sant Pol.

“Caldes va viure un segon esclat del termalisme a finals de segle XIX –remarca la Regina–. És aleshores quan s'inicia la pràctica de l'estueig, que va portar a la construcció d'un conjunt de cases amb clar regust modernista”, afegeix.

Cal destacar la Casa Rosa, amb un originalíssim as de piques com a porta d'entrada, i la torre Manegat, del doctor Jaume Manegat, que havia fet fortuna a l'Uruguai (i tenia una altra casa a Caldetes: li encantaven els balnearis!). Va morir sense fills i va llegar la torre al seu criat dominicà.

A la casa del servei de can Manegat hi estuejaven familiars, com Lluís Manegat, escriptor i periodista, director del *Noticiero Universal*, i Juli Manegat, novel·lista, autor de teatre i periodista, primer director de l'Escola de Periodisme de Catalunya, del Centre d'Influència Catòlica, CIC.